

Samenwerkingsverband
Exmoorpony

Samenwerkingsverband Exmoorpony
Tegelseweg 3
5951 GK Belfeld
tel: 077-4642999
e-mail: info@faunaconsult.nl
www.exmoorpony.nl

Nieuwsbrief Samenwerkingsverband Exmoorpony maart 2011

Belfeld, 9 maart 2011

Beste leden,

In deze nieuwsbrief stellen we weer twee nieuwe leden en een donateur aan jullie voor. Verder heeft Dorien Mekel een artikel geschreven over de ervaringen van Gradiënt met het voorkomen van de paardenhorzel bij Exmoorpony's. Onze wetenschappelijk medewerker Henri Kerkdijk geeft de stand van zaken over het DNA onderzoek naar de herkomst van de Exmoor, in relatie tot de West-Europese oerpony. Ook het tv-programma Vroege Vogels heeft voor dit onderzoek belangstelling, en heeft gisteren in dat kader filmopnames gemaakt. Gradiënt ving toen haar Exmoorpony's in Leeuwarden, waarbij tevens haren werden getrokken voor het DNA onderzoek. Deze opnames zullen waarschijnlijk op 22 maart worden uitgezonden. Menno (presentator van het programma Vroege vogels) heeft al enkele foto's op zijn blog gezet: <http://vroegevogels.vara.nl/Fotoblog-Menno-Bentveld.289.0.html>. Verder worden in deze nieuwsbrief de jaarcijfers over 2010 en de begroting voor 2011 gepresenteerd, zoals die tijdens de laatste bestuursvergadering zijn vastgesteld.

Nieuwe leden en donateur

Eva Koning kocht in 2007 een jaarlinghengst van onbekend ras als maatje voor haar Dartmoorpony. Haar werd alleen verteld dat het om een 'in het wild geboren paard' ging. In 2009 e-mailde ze ondergetekende (Hans Hovens) met de vraag of de door haar gekochte pony wellicht een Exmoorpony was. Uit het paspoort en onze stamboekgegevens bleek al gauw dat het een raszuivere Exmoorpony betrof. Eva doet de studie Paard & Management aan het Van Hall Larenstein te Leeuwarden en wil in het kader van haar studie ooit graag nog eens iets met Exmoorpony's doen.

De Arnhemse Priscilla Pines heeft een Exmoormerrie van bijna 2 jaar oud die afkomstig is van Gradiënt. Ze gebruikt deze voor recreatieve doeleinden, maar wil wellicht ooit nog wel eens met haar fokken. Uiteraard juichen wij dit van harte toe! Het is interessant hoe Priscilla haar bijna 1 jaar jonge merrie temde. Door elke dag bij haar in de stal te gaan zitten, kon zij haar al na een week brokjes uit de hand voeren en op de borst aaien. Na 2,5 maanden kon zij haar merrie aangeliend naar de wei lopen en er ook weer uithalen, zonder haar te hoeven vangen. Nu, precies een jaar later is ze 'de knuffeligste pony' die ze kent! Dit bevestigt wat er in Engeland over Exmoorpony's uit natuurgebieden wordt gezegd: lastiger te temmen dan andere paarden, maar uiteindelijk zeer de moeite waard.

Lodewijk van Kemenade werkt als projectleider voor Landschapsbeheer Flevoland. Omdat hij de bijzondere waarde van de Exmoorpony inziet, heeft hij zich aangemeld als donateur. Momenteel bestaat er geen mogelijkheid voor de inzet van Exmoorpony's in natuurterreinen van zijn organisatie. Lodewijk wil echter helpen om de Exmoorpony ook binnen zijn organisatie meer bekendheid te geven.

De hengst 'Dandy' van Eva Koning

Exmoorpony's en de paardenhorzel (Dorien Mekel, Gradiënt)

Niet zo lang geleden heeft Gradiënt een Exmoorhengst van 10 maanden geslacht en de maaginhoud van het dier bekeken. In de maag zat een vijftigtal roze larven. Dit bleken maden van de paardenhorzel (*Gasterophilus intestinalis*) te zijn.

Maaginhoud met paardenhorzellarven

Paardenhorzellarven

De paardenhorzel is een insect behorende tot de orde van de Diptera (tweevleugeligen) dat als larve parasiteert op levende paarden. De volwassen horzel legt eitjes op de onderbenen en ook in de manen en op de hals van het paard. De eitjes zijn te herkennen als kleine gele puntjes in de beharing. Deze worden opgelikt door het paard, er komen vervolgens larven uit. Deze larven overleven de eerste tijd in het mondslijmvlies en bereiken na een week of vier de maag. Daar hechten ze zich aan de maagwand om na driekwart jaar, aan het begin van het warme seizoen, weer los te laten en met de mest vrij te komen.

Volwassen paardenhorzel

De larven boren zich in de aarde, verpoppen een aantal keren en worden dan een volwassen horzel. Een volwassen horzel leeft relatief kort en moet zich binnen zo'n drie weken voortplanten.

Nu was voor ons de vraag; hoe gaan we met de paardenhorzel om bij onze pony's in natuurterreinen. Moeten we de dieren behandelen tegen deze horzel en zo ja, hoe kun je ze dan het beste behandelen.

Bij navraag bij dierenartsen kregen we verschillende meningen te horen over de noodzaak van behandelen. De een zegt dat behandelen nodig is, omdat het dier anders niet van de parasiet afkomt. Je kunt er vanuit gaan dat de pony's deze parasieten bij zich dragen. De larven zuigen zich vast aan de maagwand en dat geeft verminderde opname van voedsel, ontstekingen en dus pijn en conditieverlies. De ander zegt: kijk naar het exterieur van het dier, een klein aantal parasieten kan het dier wel aan.

Is behandelen überhaupt mogelijk? Hoe moet dat dan en wat zijn de gevolgen?

1. Preventief kun je de larven van de horzel bestrijden door de eitjes van de paarden af te halen of kapot te maken. Door met een steentje of schuurblokje stevig langs de benen van het paard te strijken, kun je de eitjes verwijderen. Bij de manier waarop wij Exmoorpony's houden is dat moeilijk te doen.
2. De larven van de horzel reageren goed op bestrijding met ivomectine-achtige stoffen.
 - Je kunt de dieren in november/december behandelen met ontwormpasta die je in de bek ingeeft. Bij de manier waarop wij Exmoorpony's houden is dat moeilijk te realiseren.
 - Je kunt ze ook spuiten met Dectomax onderhuids. Dit is een niet voor paarden geregistreerd middel, maar het wordt wel gebruikt en het is effectief.
 - Je kunt ze ook behandelen met Cydectin pour on. Dit is ook niet geregistreerd voor paarden. Het wordt ook wel gebruikt en blijkt ook effectief te zijn.

Deze laatste methode is het gemakkelijkste. Dit middel, dat via de huid moet worden opgenomen, giet je over de rug van het dier. Het medicijn is vettig en regent er niet zomaar af. Bij de zenuwachtige en moeilijk benaderbare Exmoors is deze methode het handigst. Als je de dieren gevangen hebt, kun je het vrij eenvoudig toedienen, zonder al te veel extra stress voor de dieren. Nadeel van al deze bestrijdingsmiddelen is dat er residuen van het middel in het terrein komen en dit is aantoonbaar slecht voor dieren en planten. Zeker met het pour on

middel komt er naar ons idee veel gif in het terrein. Onze voorkeur gaat qua milieu overwegingen uit naar onderhuidse toediening, maar zoals gezegd gebruiken we arbeidstechnisch liever het pour on middel.

Is behandelen noodzakelijk? Het geslachte hengstje was moddervet, in topconditie, net als de rest van de kudde in dat terrein. We zien weinig dieren met een slechte conditie. Wij hebben ook weinig sterfte onder onze Exmoors; in de afgelopen 15 jaar hebben we wat dieren verloren bij geboortes, door verdrinking, vergiftiging en twee door onbekende oorzaak.

Wij zetten onze dieren in voor natuurbeheer en vergroting van de natuurwaarden. Wij voelen ons zowel verantwoordelijk voor het welzijn van onze grote grazers als ook voor de natuur. Het is aangetoond dat mest van ontwormde dieren tweemaal zo langzaam verdwijnt/verteert als mest van niet behandelde dieren.

Ook vinden we het belangrijk dat onze dieren een grote natuurlijke weerstand tegen aandoeningen hebben. Die wordt ontwikkeld tijdens het leven en kan zich manifesteren als af en toe aanspraak gemaakt wordt op de weerstand. Aan de hand daarvan kunnen wij selecteren onder de grazers, de rassen, maar ook onder de individuen. Selectie op dieren met een goede natuurlijke weerstand is ook een doelstelling van het Samenwerkingsverband Exmoorpony. Wij selecteren liever enkele dieren uit, dan dat wij simpelweg de hele kudde behandelen.

Aangezien het gedrag noch de conditie van de dieren te wensen over laat, behandelt Gradiënt vooralsnog niet. Dankzij ons beheer is er een grotere biodiversiteit in de terreinen. Door niet te behandelen, zijn er geen residuen van de medicijnen in onder andere de mest en krijg je dus meer paddestoel- en insectensoorten die op de mest leven. Zonder de paarden is er ook geen paardenhorzel.

Mestkevers

Speldenprikzwam op paardenmest

Voorlopig zullen we op de oude voet verder gaan: niet behandelen, tenzij er van buitenaf te zien is dat het dier terugloopt in conditie. Exmoorpony's die naar een nieuwe kudde worden gebracht, ondervinden daarvan altijd stress, omdat zij in de nieuwe groep hun positie moeten veroveren. Wellicht is het wel wenselijk Exmoorpony's die in een nieuwe groep worden geplaatst preventief tegen paardenhorzels te behandelen. Hiermee wordt de aanslag op hun gezondheid verkleind.

Stand van zaken genetisch onderzoek (Henri Kerkdijk)

Zoals jullie weten draagt het Samenwerkingsverband Exmoorpony een steentje bij aan genetisch onderzoek naar de herkomst van de Exmoorpony. We zijn druk doende met het verzamelen van haarmonsters, waaruit straks kernDNA zal worden gewonnen. Dit kernDNA

zal worden vergeleken met dat van Pleistocene paardenfossielen en met dat van andere hedendaagse paardenrassen. Wij verwachten dat hiermee definitief kan worden aangetoond dat de Exmoor rechtstreeks afstamt van de oerpony's, die in West-Europa in het Pleistoceen voorkwamen. Uit mitochondriaal DNA onderzoek, historische bronnen en onderzoek naar de vorm van botten en kiezen is dit feitelijk al aangetoond. Onderzoek naar het kernDNA geeft echter nog nauwkeurigere informatie, zodat we ook de laatste sceptici over de streep kunnen trekken. Henri Kerkdijk coördineert dit onderzoek en geeft hieronder de laatste ontwikkelingen weer:

Hoewel het onderzoek deels werd geremd door een soort van winterstop, zijn er toch weer nieuwe ontwikkelingen te melden. De volgende drie sleutelpersonen hebben toegezegd om actief deel te nemen aan het onderzoek en hun deel van het onderzoek op hen te nemen:

- Professor Gus Cothran, paardenexpert en expert in paardengenetica
- Professor Beth Shapiro, expert in zogenaamd ancient DNA, oftewel het onttrekken van DNA uit botten uit de prehistorie.
- Professor Vera Eisenmann, expert in prehistorische paarden en de evolutie van het paard.

Deze driepoot, waarop het onderzoek stoelt, betekent dat de 'top of the bill' aan wetenschappers in hun vakgebied, zich hebben gecommitteerd aan het project.

Daarnaast hebben we de actieve medewerking van een hoeveelheid wetenschappers en wetenschappelijke instituten uit de hele wereld, maar zoveel mogelijk met de focus op Europa. Het geheel wordt momenteel aan elkaar gesmeed tot een samenwerkingsverband in de vorm van een consortium; Het Europese oerpaardproject. Het is aannemelijk dat er in Europa meerdere soorten prehistorische paarden hebben bestaan, aangepast aan de lokale omstandigheden. Middels het kernDNA onderzoek willen we in kaart brengen welke primitieve paardenrassen het meest geschikt zijn voor de begrazing van natuurgebieden per Europese regio.

In Europa is men druk bezig om grote stukken braakliggende landbouwgronden weer te laten verwilderen. Dat wordt gecoördineerd door het Wereld Natuurfonds, Stichting ARK, en anderen, verenigd in het Wild Europe Initiative. Politici van de Europese Gemeenschap hebben daartoe verdragen ondertekend. Alle organisaties in dat Initiative tonen een hele sterke belangstelling voor het Europese oerpaardproject en dus ook voor de Exmoorpony. De onderzoeksresultaten zijn belangrijk voor het Wild Europe initiative, want er moeten straks worden gekozen welk primitief paardenras er per Europese regio zal worden ingezet.

Wildernisnatuur verkoop je alleen aan mensen en politiek, als je gebruik maakt van de dieren die het dichtst staan bij de ooit in die regio voorkomende wilde voorouders. Het Europese oerpaardproject gaat helpen om die meest authentieke nazaten op te sporen. Nu al lijkt duidelijk dat voor noordwest Europa de keuze op de Exmoorpony zal vallen.

Jaarcijfers en begroting 2011

	Inkomsten	<i>Afrekening 2010</i>	<i>Begroting 2011</i>
1	Contributie	330,00 €	330,00 €
2	Sponsoring	416,72 €	
	Totaal inkomsten	746,72 €	330,00 €

	Uitgaven		
3	ING rekening	0,14 €	80,00 €
4	Oprichting stichting		275,14 €
5	Website	100,00 €	100,00 €
6	beoordelingsboekje	316,72 €	
7	Reservering opleiding	0,00 €	150,00 €
	Totaal uitgaven	416,86 €	605,14 €

Groei eigen vermogen: 329,86 € -275,14 €